

Galambbugos kapu. Gyalokuta.

Art paysan hongrois. — Portail en bois sculpté.

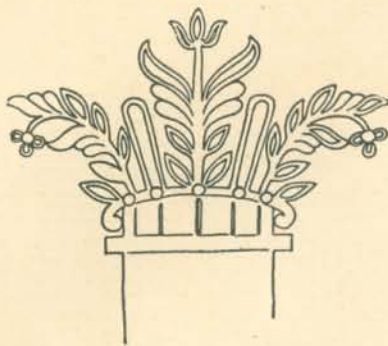
LESZNAI ANNA: HÁZIIPAR ÉS NÉPMŰVÉSZET.

Háziipar és népművészet; ezeket az elnevezéseket sokszor egyértelműeknek és egyértelműeknek tekintik a felületes köznapi beszéd. Pedig merőben különböző fogalmak rejlenek alattuk, melyeknek felcserélése végveszedelemmel fenyegeti a népművészetet. Mindenképpen mellőzendő tehát ezeknek a szavaknak olyan használata, mely elősegíti a káros értelmi eltulodásokat.

Háziipar minden házilag és családi kereten belül végzett ipari termelés. Népművészettel egyéb közössége nincsen, mint hogy ennek produktumai szintén házilag készülnek és esetleg eladásra alkalmasak. Ezt azonban bármely más képzőművészeti produktumról szintén elmondhatnánk s ha megelégszünk ezzel a felületes meghatározással, bármely festő képei is a háziipar gyűjtőfogalma alá kerülhetnek. A lényeges különbség háziipar és népművészet között rögtön tisztázódik, ha a kétféle tevékenység indokait és eredetét vizsgáljuk.

A háziipar kivétel nélkül pénzszerzési szándékon vagy kényszerűsége alapszik. Kényszerűsége, mint a régi háziasszonyok ezer apró mesterkedése (faggyuygyertya-mártogatás, síma vásznak szövése stb.), mely kereskedelmi úton hozzá nem férhető, vagy igen drágán kapható szükségleti tárgyak előállítására szorított. Pénzszerzési szándékból foglalkozik a nép bizonyos vidékeken harisnyaszövés, facipő- vagy kosárkészítéssel. Az ilyen célból előállított tárgyak munkálásának oka kizárólagosan az eladhatóság reménye. A népművészetnek kezdete ellenben mindenütt azt mutatja, hogy a nép saját gyönyörűségére és kizárólag fényűzési és esztétikai hajlamosságának kielégítésére teremtett tetszetős, ékes tárgyakat, melyeknek kereskedelemben bocsátatóságáról fogalma sem volt. Némely elmaradt vidéken ma is csodálkozással fogadja, sőt visszautasítja azt az ajánlatot, hogy pruszlikját vagy festett tányérját adja el.

Igaz, hogy utóbbi években, amióta az ízlés és divat a népművészet felé fordult, igen gyakran használták fel a népnek díszítőművészeti tehetségét pénzszerzésre. Ember-

Gömörmegyei falidíszítések.

Art paysan hongrois. — Décoration murale.

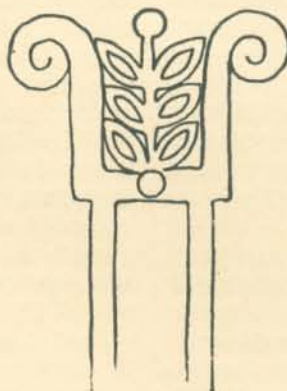
szeretet és asszonyi ambíció háziipart szervezett a népművészeti tárgyak előállításából. Ha ez alapos szakbeli ismerettel és pietással történik, akkor a népművészetre közömbös, sőt bizonyos fokig buzdító hatású is. De ennek teljes pusztulását jelenti abban a gyakori esetben, amikor a dolgoztató és irányító személyek megfeledkeznek arról, hogy népművészet és háziipar között csupán külső és mesterséges összefüggések vannak.

A háziipar azon neméről, mely csupán hasznos, könnyen eladható ipari tárgyak előállításával foglalkozik, ezen a helyen nincs mondanivalónk. Bennünket éppen a veszélyes terület érdekel, melyen a háziipar a népművészettel jut gyakorlati érintkezésbe; hol háziiparilag munkált népművészetről vagy pedig (és ez csak közvetett vonatkozásban van a népművészettel) egyéni művészi munkákról van szó, melyek sokszorosítás céljából kerülnek a nép kezébe. Gyakoróságánál fogva az előbbi esetnek jutott a sokkal nagyobb fontosság. Mindenképpen az válhatik válságosabbá a népművészetre.

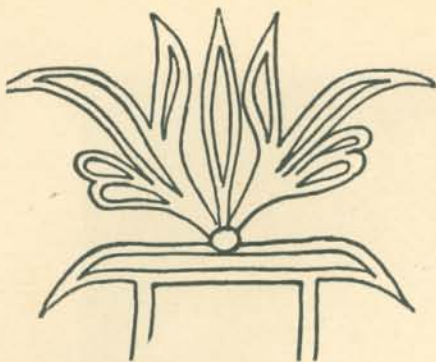
A népművészet háziiparosítását azzal szokták kezdeni, hogy az egyes családokban fennmaradt, esetleg helyi divatját multa öltözékeket, cserepeket, hímzett és szövött műtárgyakat ösztöndíjjal vásárolják és a népet buzdítják hasonló tömeges készítésére és értékesítésére. Ez magában véve nem helytelen eljárás, sőt mivel a falvakba is behatoló olcsó és divatos árú sok helyen könnyen lejáratathatná a helyben dívó népművészetet, bizonyos tradíció-fenntartó jó hatása is van. Ebben az irányban kell kezelni és fejleszteni a háziiparilag készített népi művészetet: első sorban régi mintáknak hűséges utánzatával, csipkéknek, hímzéseknek rajzban, színben és anyagban pontos másolatával. Ez, ha

nem is fejleszti mindenkor a népművészetet, de kenyeret ad a népnek, s ilyen módon háziipari rendeltetésének megfelel. Másfelől pedig anynyiban szolgálja a népművészetet, hogy anyaguknál fogva romlandó műtárgyakat sokszorosít, megőrzi szépségüket és foglalkoztatja a népművészeti hajlamát, ébren tartja technikai készségét új, spontán művészeti ösztönök felbuzdulásának esetére. Vannak vidékek Felsőmagyarországon, hol az amerikai divat majdnem teljesen elfelejtette volt az asszonyokkal régi mintáikat és hímzési készségeket, s ösmerek újabban háziiparilag felkarolt falvakat, melyekben az eladási remény ismét felvirágoztatta legalább a bámulatos régi kézügyességet.

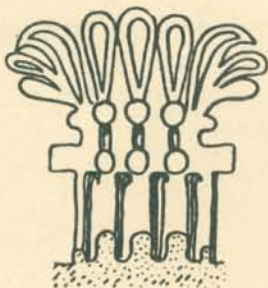
Természetesen ennek a háziiparilag ápolttal tradíciónak igen csekély a kereskedelmi piaca. Városi használati cikkekre kell alkalmazni a népies díszítést, hogy tömegesen eladhatóvá legyen. Ezen a ponton válik kényessé a háziiparral vedlett népművészet kérdése. Minden művészi produktumnak főbecse ugyanis egységes voltában és benső kiegyensúlyozottságában rejlik. Rajz, szín, technika, anyag, a díszített tárgy rendeltetése maga is, szoros összhangot alkotnak — s bármely tényező megbolygatása felbillentheti a benső egyensúlyt. Nehéz házivászonra vagy selyemre varrott mezőkövesdi minta összeforrott tömör alapszövetével, és gyökértelessé, kellemetlenül libegővé válik, mihelyt áttetsző modern nyári batisztblúzok díszül kell hogy szolgáljon. Színe élénk, napszomjas voltánál fogva ritkán alkalmas városi utcai ruhákra és a bérlakások szürke hangulatába. Ezért nyúl bele hatalmaskodó kézzel a háziiparfejlesztők jóakarató, de durva keze a népművészet finom és rejtelmes szálaiba. A forgalmas utcák kirakatai hemzsegnék megszelídített, meg-

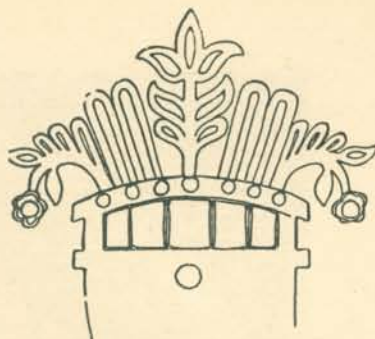
Gömörmegyei falidíszítés. Décoration murale.

Gömörmegyei faldíszítések.

Art paysan hongrois. — Décoration murale.

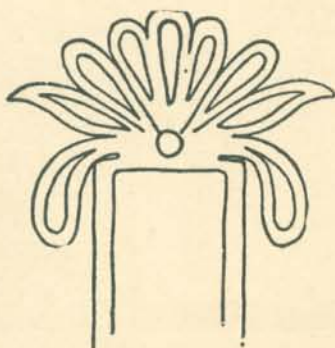

polgáriasodott, szalonképessé vedlett mezőkövesdi terítőktől, párnáktól és függönyöktől. Vannak ott bordó árnyalatra tompítottak, dohányszóba való, halvány- és sötétlila nűanszokba játszó új szabású ruhát viselő és regényt olvasó hölgyek számára, aransárgák, bronzszínek és egyéb, önkényesen módosított színezésű „háziipari népművészet”. Bizony elsilányosodott portéka ez mind, mert az eredetileg színértékeik által tagolt és kiegyensúlyozott minták nehézkes, egyhangú, értelmetlen foltokká válnak, mihelyt megfosztják őket sajátos színezésüktől, kompozíciójuknak lényeges és szerves tényezőjétől. Már új anyagot vagy technikát párosítani régi mintával is veszélyes és kevés sikerrel kecségtető kísérlet, de valódi barbarizmus felbontani azt a majdnem felbonthatatlan egységet, mely a rajznak és a színnek kölcsönös egymásra hatásában rejlik. Ilyet legföljebb az alkotóművész engedhet meg magának a maga művével szemben, melynek belső törvényeit magában és egyéniségében hordja, s az új színre hangolt minta mint egyenértékű új alkotás születhetik meg benne. De idegen művész vagy éppen felületes laikus ilyen beavatkozása épp oly bűn, mintha valaki kiadná bármely költő verseit átírdmított ritmussal vagy szavakkal.

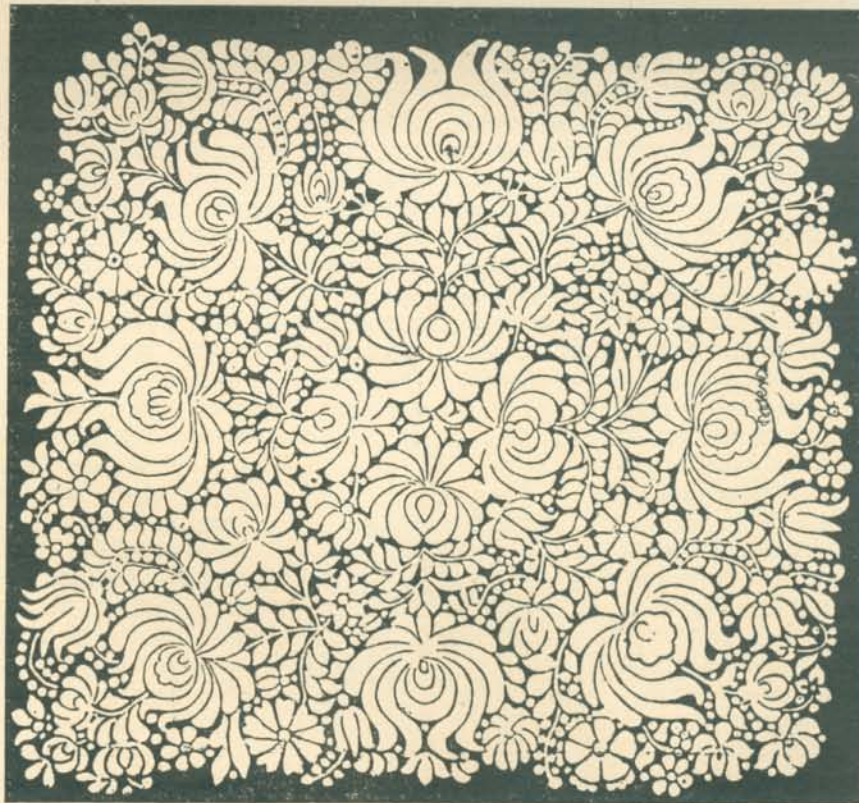
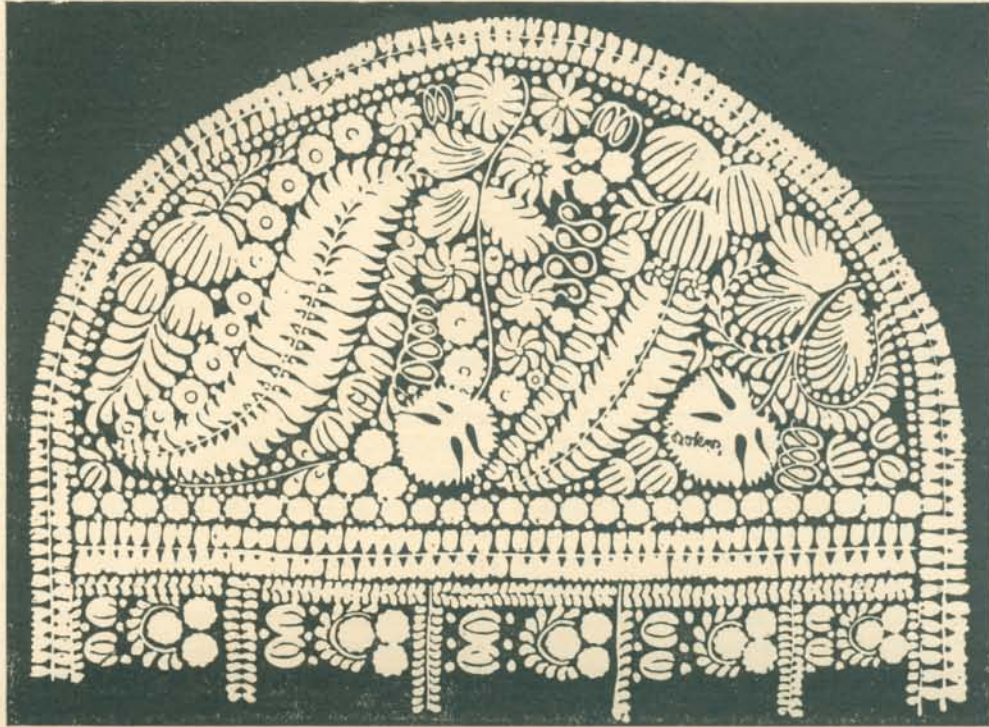
A mezőkövesdi hímzésekkel történő visszaélésekre utaltunk, kell hogy olyan példát is említsünk, mely látszólag meghazudtolja állításunkat, a pozsonyi háziipart. A pozsonyi háziipar termékei túlnyomó átlagukban ízlésesek és jók, bár ott szintén modern kelmékre és célokra alkalmazzák a régi mintákat. Ennek a látszólagos elvbeli ellenmondásnak több gyakorlati magyarázata, enyhítő körülménye van. Elsősorban Pozsony, Trencsén és Nyitra vidékén honos minták úgy rajzban, mint színben gyen-

gédebbek és semlegesebbek, mint pl. a mezőkövesdi munkák és mint ilyenek önként jobban alkalmazkodnak a rájuk rótt modern célokhoz. Sok közöttük a fehér, egyszínű vagy kétszínű minta. Természetes, hogy két színnek egymáshoz és a gyakran geometrikus vagy kevésbé bonyolult ágacskamintához való egyensúlyát könnyebb egy más, hasonló színharmóniával pótolni, mint a szín pompás mezőkövesdi kötény szírványszerű vibrálását, mely leköti és mintegy mintává foglalja komplikált színhálójával a gyakran kusza és realisztikusan nyers rajzot. A pozsonyvidéki mintákban fel-fel-fűnik a nyugateurópai, sőt néha barokkos és biedermeieres elem is. Mindezek kapcsolat teremtene az iskolázott tervező lelkével s megkönnyítik a beavatkozást. Mennél eredetibb, mennél primitívebb a népművészet, annál óvatosabban kell kezelni annak termékeit. S az, hogy Pozsonyban jóízű emberek szép eredményeket érnek el a szelid pozsonyi népművészet óvatos felhasználásával (még szövetet és ing szabást is gondosan megőriznek, ahol csak lehet), nem dönti meg azt az alapigazságot, hogy népművészetet igenis lehet alkalmazni háziipari célokra, de azt háziipari célok szolgálatában megerősokolni sohasem szabad, különben nemcsak etnográfiai érdekessége, de benső művészi lényege is menthet-

lenül elvész. — Bár az átszínezésnél talán kevésbé erőszakos, de szintén egészségtelen művészi eljárás az új népies minták készítése. Ezek sohasem lehetnek igazán őszinték, mert míg a nép tudása legjavát adja látszólag primitív, de valóban régi kultúrájú művészi termékeiben, az iskolázott rajzoló mindig valami akart önlefozással, álnaivitással fog népies mintát alkotni. Hamis és fél-szeg műfajt teremt, mert senki sem tagadhatja meg önmagát,

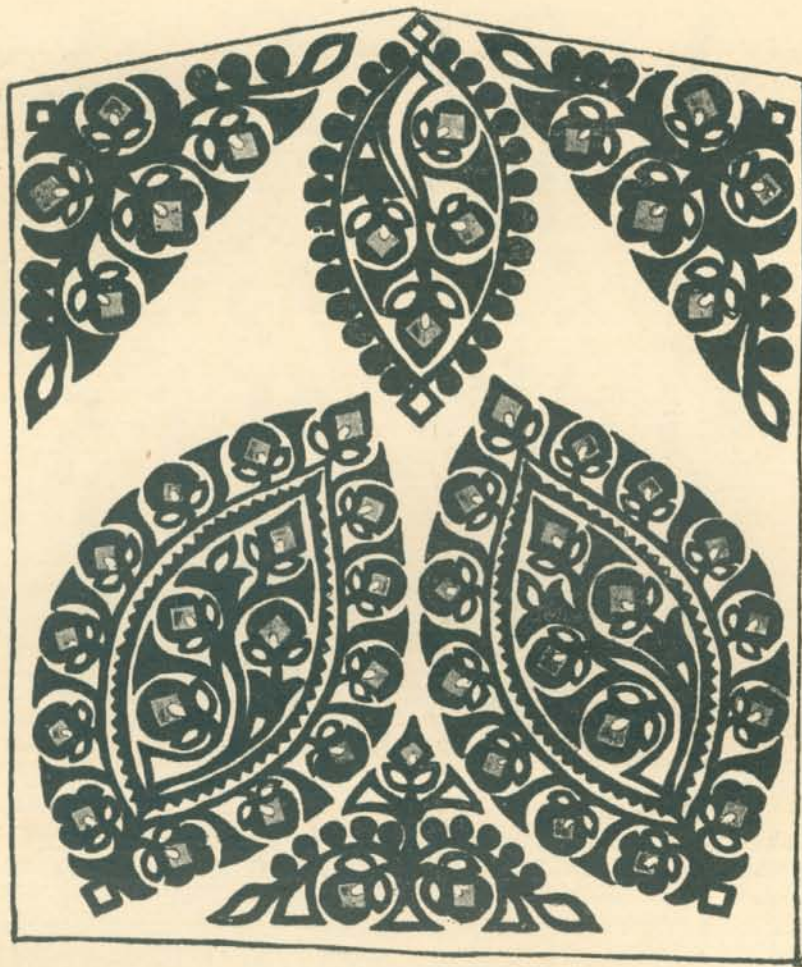

Gömörmegyei faldíszítés.
Décoration murale.

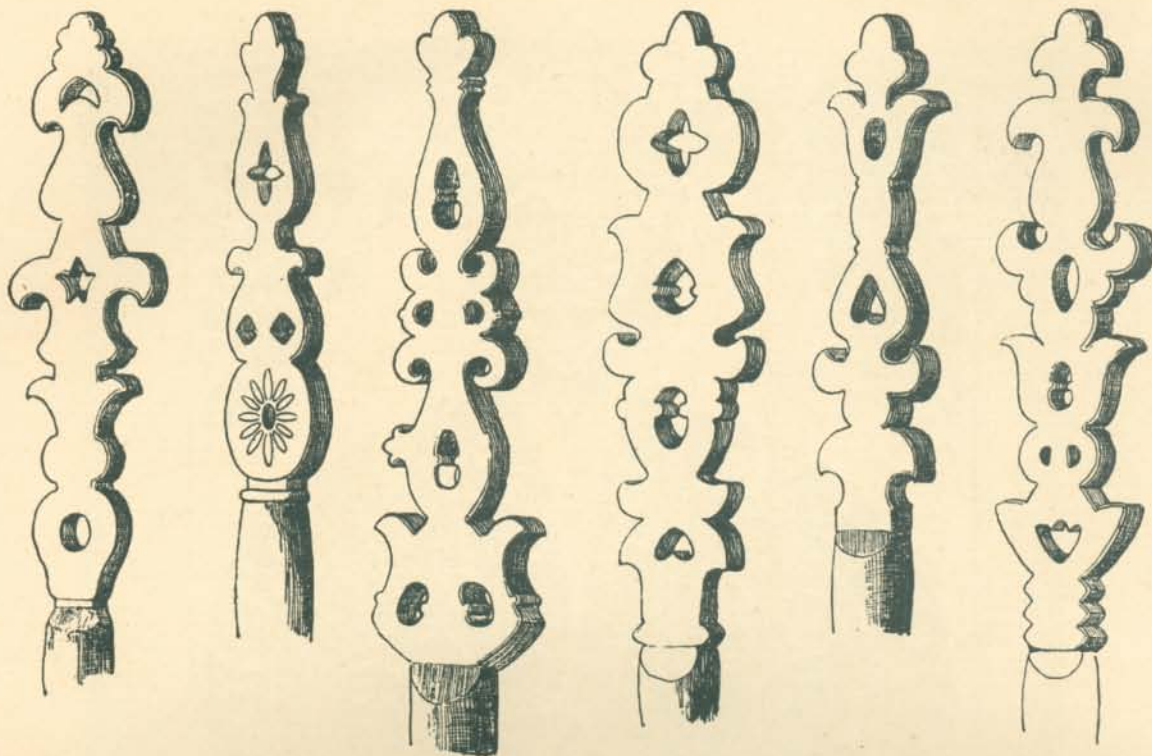
Mezőkövesdi hímzésminták.

Art paysan hongrois. — Broderies de Mezőkövesd.

Körösfői szűrdíszítések.

Art paysan hongrois. — Motifs d'ornementation de Körösfő.

Szepesi magyar kanalak.

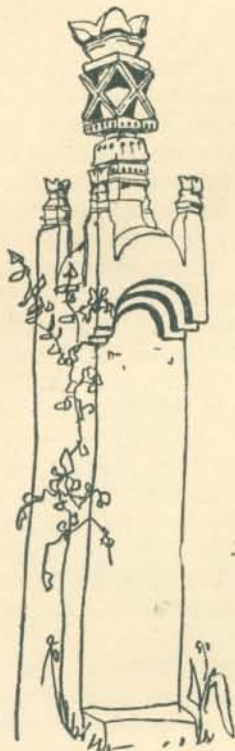
Art paysan hongrois. — Manches de cullères ornées.

intelligenciájának és kultúrájának minőségét művészetében, és jó munka csak az lehet, amiben valaki teljes lehetőségeinek egzaltált művét iparkodik megteremteni. Az ilyen szellemi öncsonkítás útján létrejött népies minták, erőszakolt népies újdonságok annál veszélyesebbek, mennél több bennük a látszólagos hasonlatosság a helybeli iparművészettel. Egészségtelen zavart okoznak az iskolázatlan szemű átlagvevő ízlésében. Ami órá nézve vonzó és hízelgő bennük, az éppen titkos polgári vonásuk, ami megfosztja őket eredetiségüktől — és a nyárspolgári ízlés elégedetten konstatálja róluk „lám, ez népművészet és mégis mennyire beleillik interiőrömbbe“. A paraszti munkás pedig látván az ilyen mondvaszinált népies munkák kelendőségét és rendesen könnyebben előállítható technikáját, takarékosabb rajzát, szívesen megnyugszik az urak ízlésében s ezen a módon tévútra vezeteti legjobb ösztöneit. Ilyen munkák észrevétlenül lopóznak be a divatba s a látszólagos megszokottság segélyével könnyen honosodnak meg.

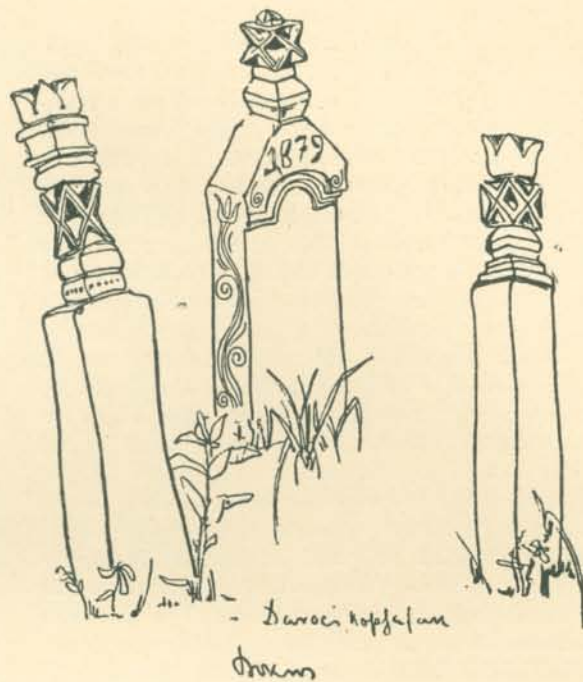
De ha a háziiparilag űzött népművészet csupán többé-kevésbé hű utánzásra van utalva, a magára hagyott népművészet pedig a gazdasági viszonyok által tagadhatatlanul mindinkább háttérbe szorul, milyen úton várható a jövőben megújíthatóság? Nem adatott-e semmi

eszköz a népművészet értékét megbecsülő társadalomnak annak fejlesztésére?

Csodálatosképpen, az oly gyakran káros hatású háziiparnak juthatna mégis főszerepe ebben a népművészetet óvó és ápoló munkában. Elsősorban érvényesülhet a fennemlített tradíció és munkálkodási nivó megőrzésében. Helyes kritikával megóvhatná a népet rossz gyári mintáktól és szoktathatná kipróbált jó anyagok értékelésére. Azáltal, hogy csupán jól megválasztott mintájú és gondos kivitelű munkáknak szerezne piacot, jótételem tévedéseit, bűneit és ismét helyes ízlésmértékre szorítaná a népet. Az anyagi előnyökkel járó állandó művészi elfoglaltság, erős szaksos külső utasítás nélkül, a népből fakadó újításokat eredményezne úgy a technika, mint a minták terén. Persze, ez nem hirtelen támadt új divat, de a századok óta fokonykenti, lassú, alig észlelhető fejlődés folytatása volna. A háziipari központok feladata lehetne intelligens és szakértő vevőpublikum nevelése. Dicsérettel és államilag vagy megyei- leg kitűzött, művészek által ellenőrzött díjjakkal kellene a legjobb munkát jutalmazni, fokozott erkölcsi és anyagi méltánylásban részesíteni azokat a törekvéseket, melyek a népből eredt újítást mutatnak fel. Egyáltalában alkalmat és lehetőséget kell nyújtani arra, hogy a népművészet a mai nehéz gazdasági viszo-

Daróczy kopjafák.

Art paysan hongrois. — Colonnes funéraires.

nyok közt is önnön eredő forrásaiból, a nép művészetalkotó játékosztónéből élhessen és fejlődhessék tovább. Ez az anyagi támogatás és erkölcsi méltánylás, hiszem, elég erős segítője volna a száz és ezer évek óta kiapadhatatlan népművészeti forrásnak.

Különös szeretettel kellene megfigyelni és buzdítani már a kis iskolásleányok hímzési munkáit is. Olyan vidékeken, hol eredeti népművészet gyökeredzik, nem szabadna semmiféle bazár- vagy idegen mintát terjeszteni, semmiféle sablonos technikát tanítani az iskolában: a kisleányokra kellene bízni, hogy a kézimunkára szánt időben milyen saját kigondolású mintát akarnak varrni a helyben ismert technikával. Rajzra kellene buzdítani a gyermekeket; papírost, színes plajbászt osztogatni közöttük. Hogy mire képesek a falusi lányok, ezt az ismert öcsényi és decsi páratlan színdús és helyes díszítőösztönrel készült gyermekrajzok mutatják. Ezek nem iskolában tanult díszítések, hanem mint az öröklött, helyi tradíciókban született, friss és romlatlan gyermeki képzeletnek alkotásai. Éppen ezért a helyes rajztanításnak mentül kevesebb kritizálásra kell szorítkoznia és főleg az önálló rajzolásra buzdításban érvényesülhet. Az egyes vidékeken és falvakban, hol sok a népművészettel foglalkozó nő, időről időre kiállításokat kellene rendezni számukra, melyeken elsősorban

saját vidékükéről származó régi és új kitűnő munkákat lehetne ismertetni és néha egy-egy valóban szép keleti, jó időből származó régi külföldi, vagy akár kiváló modern műipari termék (esetleg a technikát pontosan feltűntető reprodukció) kerülne bemutatásra. A korban, vérben és kultúrfokban idegen munkák pusztá látása nem vezethet káros utánzásra, ha anyagi eredménnyel nem kecsegtet a másolásuk. De megindíthatja és önálló munkára ösztönözheti az alkotó fantáziát. A mult példája, Beatrix királynő által behozott olasz és a török uralom által terjesztett keleti motívumok termékenyítő beolvasztása népművészetünkbe, bizonyítja ezt. Amit önként, művészi intenciója által vezetve asszimilál a nép, a gyermek, ez nem holt utánzás, hanem anyaggyűjtés.

De bármily egyszerűek is az itt felsorolt módok a népművészet felkarolására, nagy akadályba ütköznek. Majdnem kizárólag elméleten nevedezett kultúrrétegeinknek oly kevés a szemműveltsége és oly felületesen lanya az esztétikai érdeklődése, hogy mindenekelőtt szemmel gyönyörködni és helyes kritikával vásárolni tudó közönséget kellene nevelnünk önmagunkból. Vannak sokan Magyarországon, kik képtárakat élveznek, mert értelmiségüket izgatja az ábrázolt tárgy és az ábrázolás. De színek és formák ösztönös és örömteli

élvezői, kik gyönyörködni tudnak a díszítésben és az ábrázolás nélküli művészetben, még mindig ritkák.

Rá kell térnünk még a háziiparnak annak a válfajára, mely műipari termékek sokszorosítását tűzi ki célul. Ez a népművészettel igen laza kapcsolatban van és tisztán arra irányul, hogy a népnek mellékjövedelmet, a munkáltató művésznak vagy vállalkozónak pedig a városi szakmunkásnál olcsóbb és rendszeresen technikailag megbízhatóbb munkaerőt neveljen és biztosítson. Fontos, hogy az ily módon a nép kezére kerülő minták egészséges művészi alkotások legyenek és anyagszerű technikával készüljenek, hogy ne rontsák meg a nép helyes művészeti ösztönét.

Nehéz probléma, honnan szerezze be az iparművész a becsületes jó anyagot, színálló pamutot, selymet, mikor ilyen csak alig kapható kereskedések révén és az is fölöttébb drága, ami egyáltalán beszerezhető. Mégis, amennyire lehet, kerülni kell minden durva hibát ezen a téren is. Könnyen szakadó silány alapszövetekre munkát fecsérelni és mosó-célokra színehagyó pamutot, műselymet alkalmazni, vagy olyan fonalat adni a parasztmunkásnő kezére, mely, ha szabadban dolgozik, ujjai között fakul el, demoralizáló hatású lehet az egész vidék népművészetére. Bár művészi, jó minták készítése magában véve nem káros népművészeti szempontból, mégis helyesebb, ha ilyen irányú háziipart olyan vidéken honosítunk meg, hol nincs, vagy már nincs bennszülött fejlett népművészet. Először is huzamos munkáltatás mellett lehe-

telen, hogy ne befolyásolja a műipar a népművészetet, főleg, ha anyagi előnyökkel jár. Másodszor pedig a művészetmentes vidéken esetleg ízlésfejlesztő, munkára serkentő hatású lehet a meghonosodó műipar. Saját tapasztalatból tudom, hogy oly vidéken, melyen már a nyomtatott minta majdnem teljesen kiszorította a hímzést, újabban, mióta ott terveim nyomán dolgozgat az asszony-nép, egész érdekes, saját rajzú vagy legalább saját ízlésük szerint átalakított díszű, hímzett szélű kendőket viselnek a lányok.

A munkáltató iparművész szempontjából, ki híven akarja reprodukáltatni saját művét is, előnyösebb, ha oly vidéken dolgozgat, hol nem honos semmi nagyon fejlett sajátos népművészet, mert az önálló iniciatívájú parasztfasszony majdnem képtelen a tőle idegen minta másolására. Ugyanaz a minta, melyet csekély hímzési tradíciójú felsőzemléni faluban híven és egyenletesen lemásolnak, önkényesen átszínezve, sőt néha átrajzolva kerül ki a mezőkövesdi munkásnő kezéből.

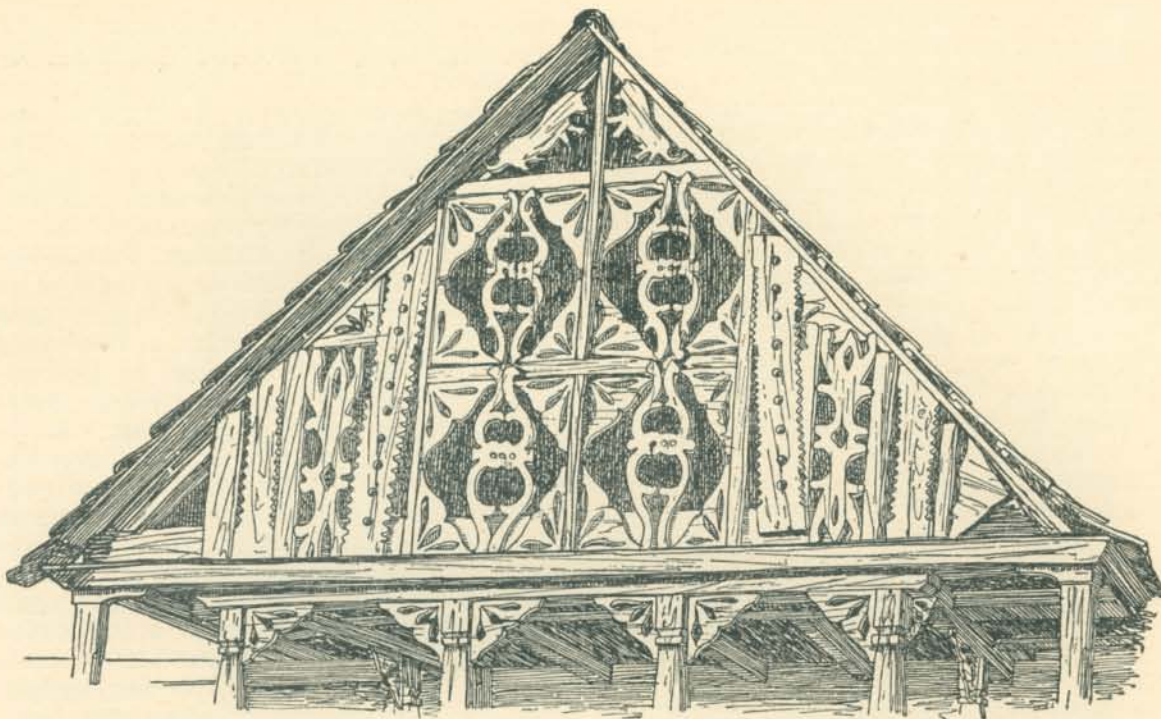
Amint népművészeti szempontból mellőzendők az áltechnikák, úgy mellőzendő másrészt háziipari szempontból a túlságos megterhelést okozó, szemrontó technikák meghonosítása.

A háziipar és népművészet teljesen külön, sajátos lényegű, de gazdasági fejlődés által egymásra utalt munkaterek, melyek ha kellő megkülönböztetéssel, egymás határainak kellő megbecsülésével működnek együtt, eredményesen szolgálhatják a nemzeti kultúrát

Borsodmegyei hímzés.

Art paysan hongrois. — Broderie.

Gyalokutai oromdfsz.

Art paysan hongrois. — Ornementation du pignon.

KIÁLLÍTÁSOK

MŰKEDVELŐK IPARMŰVÉSZETI MUNKÁINAK KIÁLLÍTÁSA ÉS KARÁCSONYI VÁSÁR. Az O. M. Iparművészeti Társulat kiállítása november hó második felében nyílik meg az Iparművészeti Múzeumban. A nagy számban beérkezett tárgyakat nov. hó 10-én bírálja el a Társulat kiállítási bizottsága, mely azután nyomban hozzáfog a kiállítás rendezéséhez. A műkedvelő-kiállítók közt több kiváló angol és német szerepel, kik a Társulat külön meghívása alapján vesznek részt a kiállításon. A megnyitásra a Társulat külön meghívókat küld szét, amelyeken közli majd a nyitási időt is.

ERDÉLYI SZŐNYEGEK KIÁLLÍTÁSA AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN. Az O. M. Iparművészeti Múzeum 1914. év elején egy kiállítás keretében fogja bemutatni az ú. n. erdélyi szőnyeget. Annak a nagy szerepnek, melyet a törökség századokon át hazánkban játszott, a művészet terén ez a szőnycsoport a legnevezetesebb emléke. Valamennyi gyapjuból csomózott, mint a keleti szőnyegek általában; rajz és színezés tekintetében több típust lehet közöttük megkülönböztetni, valamennyinek közös forrása azonban

Kis-Ázsia. Hogy a magyar művészetre nem maradtak hatás nélkül, annak már eddig is akadt nyoma, és a kiállítás az idevágó kérdések tanulmányozására kétségtelenül kitünő alkalmat fog nyújtani. A kiállításról — melynek sikerét az erdélyi egyházi hatóságok lelkes támogatása biztosítja — képes katalógus, később színes illusztrációkkal díszített könyv fog megjelenni. Az erdélyi tulajdonból a kiállításra kerülő szőnyegekön kívül lesznek olyan darabok is, melyeket egyéb gyűjtők engednek át a kiállításra, sőt egy-két darabbal a külföld is képviselve lesz, hol e szőnyegekre csak nagy ritkán bukkanunk. A beküldés végső határideje f. évi dec. 10-ike, a kiállítás pedig 1914 január elején fog megnyílni. Érdeklődőknek a múzeum igazgatósága szívesen szolgál felvilágosítással.

A MŰVÉSZHÁZ IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSA. A Művészház elhatározása, amellyel termeit az iparművészet számára is megnyitotta, annál örvedetesebb, mert kiállítóhelyiségeink és egyesületeink mindaddig majdnem kizárólag a grand art-nak szentelték munkájukat s így a művészi ipar az Iparművészeti Társulat kiállításaival kívül alig jutott szóhoz. Pedig az iparművészettel való szélesebbkörű foglalkozásnak, minden egyébtől eltekintve, meglenne az az előnye, hogy esetleg reabukkanhatna azokra a tehetségekre,

akik munkájukkal vagy legalább kvalitásaikkal rejtve maradtak s akiket az új alkalom vezet a nyilvánosság elé. Ettől az örvendetes esetlegességtől eltekintve, pedig minden körülmények között számíthatnánk arra, hogy a közönségnek a művészi ipar iránti érdeklődése nagyobb méreteket öltene, mert minden művészeti egyesületnek megvan a maga házi publikuma, amelyet az egyesület vezetni, irányítani képes. Ebből az utóbbi szempontból mindenesetre igen hasznos a Művészház kiállítása, a fent említett eshetőséget ellenben, az új tehetségek bemutatását egyelőre nem váltja valóra. A kiállításon nem igen szerepelnek új emberek, többnyire azokat a neveket találjuk, akiket, ha máshonnan nem, az Iparművészeti Társulat kiállításairól igen jól ismerünk. Sőt nem egyszer ismerjük már az alkotásokat is, amelyekkel a kiállításon szerepelnek. Éppen azért ezekről a művészekről és ezekről az alkotásokról nem kell hogy újból részletesen tájékoztassuk az olvasót, sem pedig hogy ismételtén reámutassunk értékeikre. Ismerőseinknek munkáiból telik ki a kiállítás, amely általánosságban elég jó képet mutat. Kár, hogy a kiállításnak nincsen valamely egységes vezető elve, amely könnyebb átnézetet és nagyobb formai önállóságot biztosított volna számára. Így a kiállítás képe egy kissé zavaros és nem eléggé válogatott. Különösen a háziipari produktumoknak az ipari műtárgyakkal való indokolatlan keverődése feltűnő. A kiállítás stílusa így kissé veszített, amit egyébként talán annak is tulajdoníthatunk, hogy a kiállítás rendezősége a kiállított tárgyak megbírálásában nem járt el eléggé szigorúan s így kerültek a kiállításba olyan tárgyak is, amelyek ha nem is egészen rosszak, de nem állanak olyan magas művészi nívón, sem nem képviselnek olyan egészséges iparművészeti elveket, hogy kiállításuk megokolt lenne. Ám ha ezeket elnézőleg is vesszük tudomásul, csak a leghatározottabb visszautasítás hangján nyilatkozhatunk a kiállítás egyik csoportjáról, t. i. a Kalotaszegi Háziipari Szövetkezet által kiállított fabútorokról. Ezeket a bútorokat állítólag kalotaszegi földművesek faragták, de már nem a saját invenciójuk alapján. Olvasóink éppen jelen számunkban elég bő kifejtését találják azoknak az elveknek, amelyek szerint a népművészet egészséges fejlesztése lehetséges, valamint azon törekvéseknek is, amelyek ezzel a fejlődéssel ellentétben állanak. Nos, ez a kalotaszegi szoba a helytelenül fejlesztett népművészet szimbóluma lehetne! A faragás és vésés mindenesetre egyike a legősibb népi technikáknak, amelynek segítségével a nép fantá-

ziája és ügyessége rendkívül finom és értékes tárgyakat produkált. Az egészséges fejlesztésnek már mostan az volna a feladata, hogy az alkotás lehetőségeinek megkönnyítése és a technikai készültség fokozása mellett gondosan őrködjék azon, hogy a népi fantázia a helyes kerékvágásban maradjon. Elsősorban pedig a saját kerékvágásában. Mert a népi művészet egész üdesége, friss lendülete elvész abban a pillanatban, amint olyan útra erőszakolják, amely tőle idegen. Azok a bútorok pedig, amelyekkel a kalotaszegi emberek házalni szoktak, ezen az úton termettek. Ezek nem a nép művészi jókedvének szülöttei, hanem a meg nem értő vezetés és a helytelen spekuláció gyártmányai. S a most kiállított szobák eléggé megmutatják, hogy ennek a helytelen vezetésnek mi az eredménye. Ilyen bútorokat a magyar nép sohasem csinált és nem is csinálna, ha nem mondanák neki. De éppen ennél az erőszaknál fogva ezekben a bútorokban nincsen semmi a népművészet bájából. Ezek a bútorok nem képviselik a magyarságot, nem jelentenek művészetet, izléstelenek, használhatatlanok, csúnyák. Ezeket kár volt kiállítani.

A PÁRISI NEMZETKÖZI IPARMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS 1916-BAN mégis meglesz. Sok tanácskozás előzte meg, még több veszekedés. A konzervatív iparművészek csoportja s mellettük jóformán az egész nagyipar a történeti stílusok bevonását hangoztatta, amelyeknek tekintélyes támaszuk van Franciaországban a nemzeti mult hiúságában való sütkézésben. A fiatalabb s modernbb iparművészek viszont azt hangoztatták, hogy csak egy tradícióktól és másolatoktól mentes modern kiállítás biztosíthatja a világ elismerését. Most jöttek a meggondolások, a németekkel való számotvetés, az aggodalmak s már-már az egész kiállítás kérdéssé vált. Ámde, mint most hivatalos jelentésekben olvasuk, a képviselők egy csoportja a kamara elé törvényjavaslatot terjesztett s a kamara már el is fogadta az 1916-ban rendezendő kiállítás tervét. A kiállításnak öt főcsoportja lesz: az építészet, a bútor, az öltözet, a színház-, utca- és kertművészet s végül a művészi nevelés számára. Sem kép, sem szobor másként, mint egy ensemble díszítője, nem szerepelhet. A kiállítás bizottsága két hely alternatív megoldására gondol: az egyik Puteaux-sziget, a másik a Fortificatiók területe a Porte Dauphine-től a Porte d'Auteuil-ig. Az előbbi megoldás esetén 12 millió, az utóbbi esetben nyolc millió franknyi összeget kalkulálnak az összes költségekre.

Tornyos nyoszolya háta, Sárköz.

Art paysan hongrois. — Lit peint.

416.

415.

415. Bakonyi szűr. — 416. Jászszági suba.

Art paysan hongrois. — 415—416. Manteau, appelé „szűr”
et manteau appelé „suba” en cuir.

417.

418.

419.

420.

421.

422.

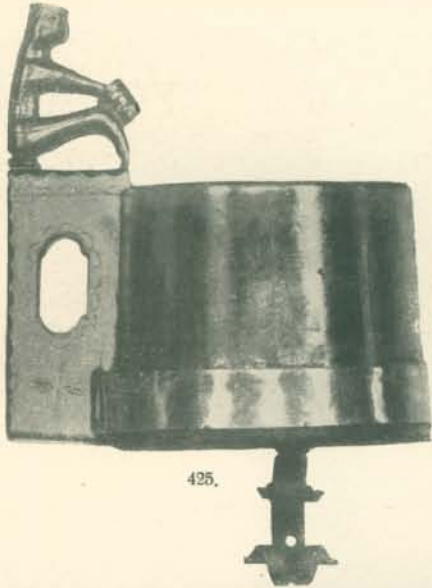
423.

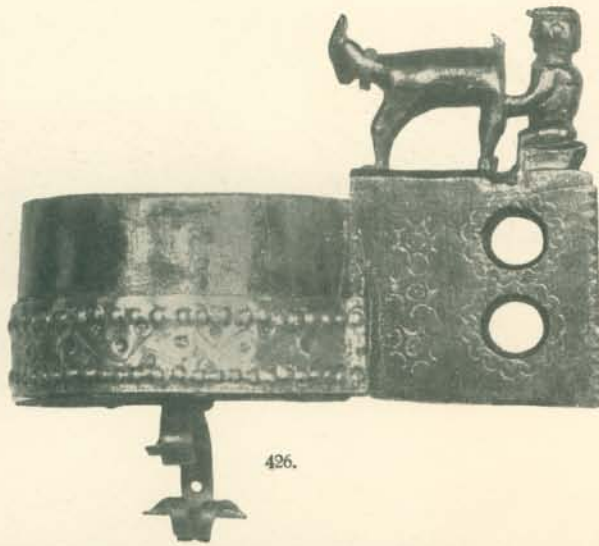
424.

Somogymegyei sótartók szaruból. — 417. Taszár, Somogy megye. 418. Spanyolozott. 419. Puskaporozott. 420—421. Spanyolozott. 422. Puskaporozott. 423. Spanyolozott. Lengyeltóti, Somogy m. 424. Spanyolozott. Mernye, Somogy m.

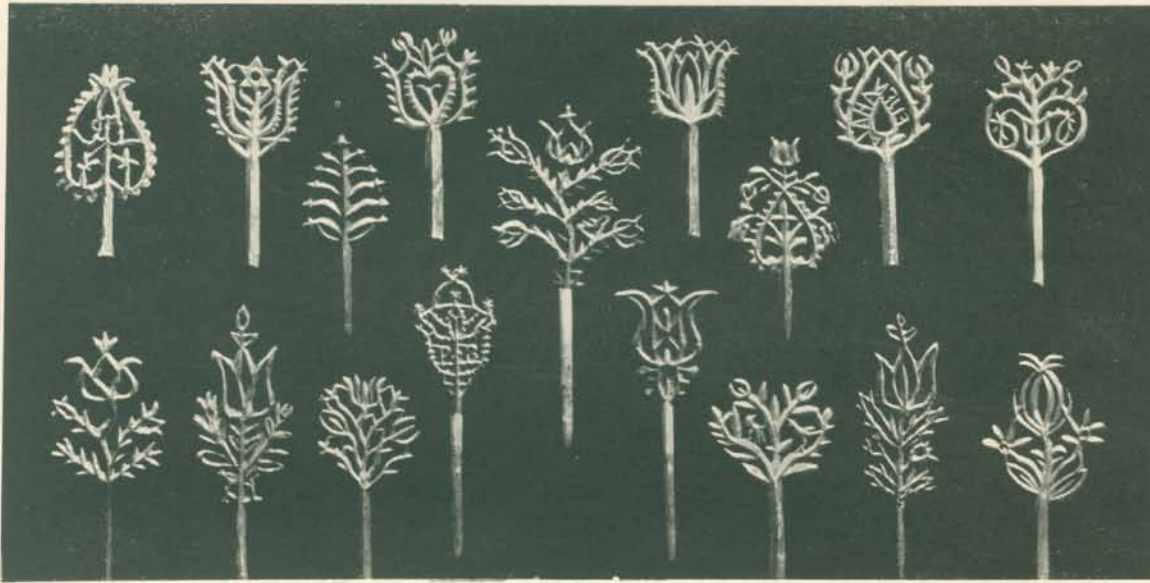
Art paysan hongrois. — 417—424. Salières incrustées de cire à cacheter.

425.

426.

427.

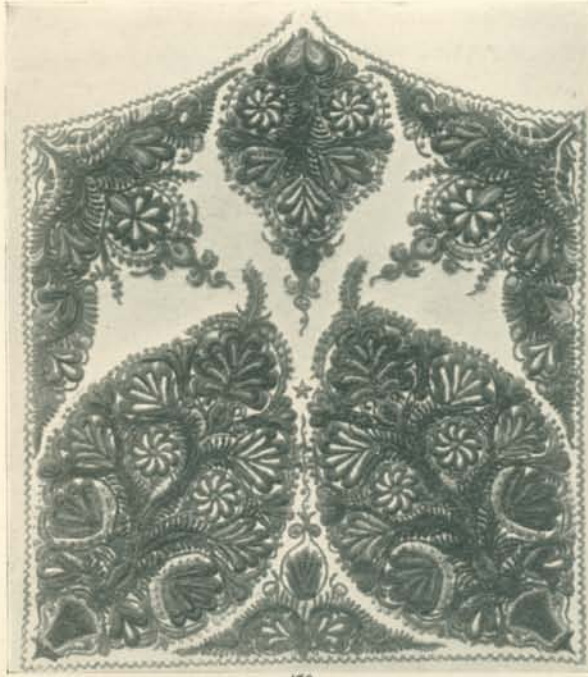

428.

429.

425—426. Zólyom megyei csorpák (merítők). — 427. Bátfai (Tolna megye) és szeremlei (Bács megye) ólomból öntött rokkaszegek. — 428. Csanak. Ivád, Heves megye. — 429. Csanak. Gömör megye.

Art paysan hongrois. — 425—426, 428—429. Bocaux sculptés en bois. — 427. Ornaments en fonte de plomb pour décoration de quenouille.

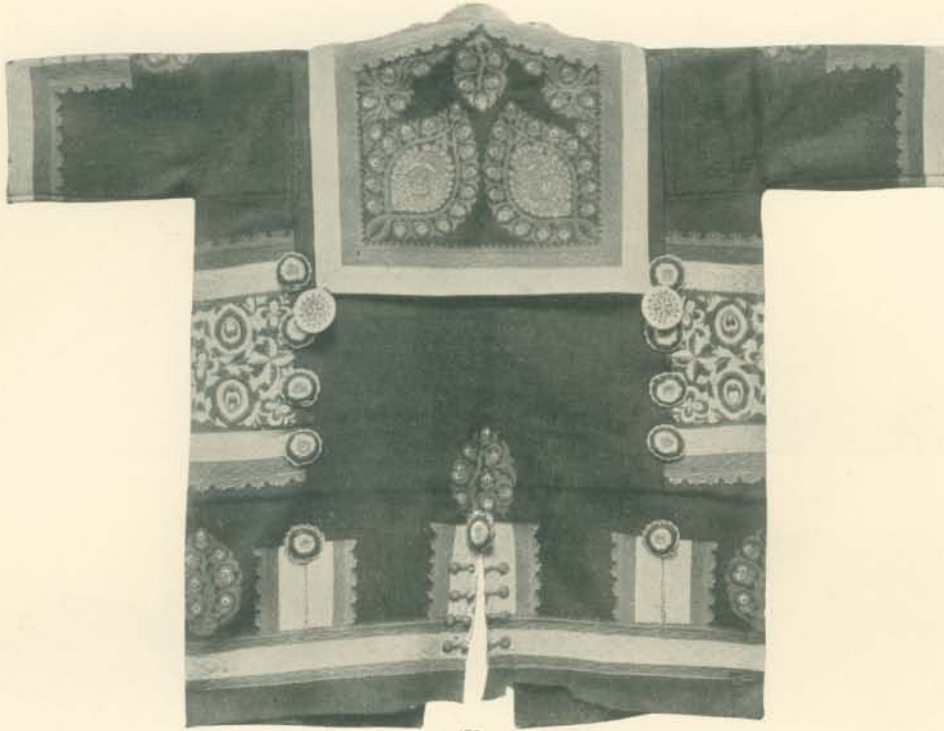
430.

431.

430. Bihari szűr gallérja. — 431. Egri szűr.

Art paysan hongrois. — 430—431. Chape de manteau et manteau, appelé „szűr“.

452.

453.

452—453. Hajdúsági szűrök.

Art paysan hongrois. — 452—453. Manteaux, appelés „szűr”.

454.

455.

456.

457.

458.

459.

440.

454. Erdélyi korsók. — 455., 457. Erdélyi tányérok. — 456. Felvidéki korsó. — Mázas cserépkorsók: 458. Sárközi. 459. Gömöri. 440. Mórágyi.

Art paysan hongrois. — 454—440. Spécimens de poteries hongroises.

441.

442.

443.

444.

445.

446.

445. Alföldi pereculacs. — Kályhacsempék: 441. Sárköz.
442, 444, 445, 446. Erdély.

Art paysan hongrois. — 441—446. Carreaux de poêle et
445. gourde en faïence émaillée.

447.

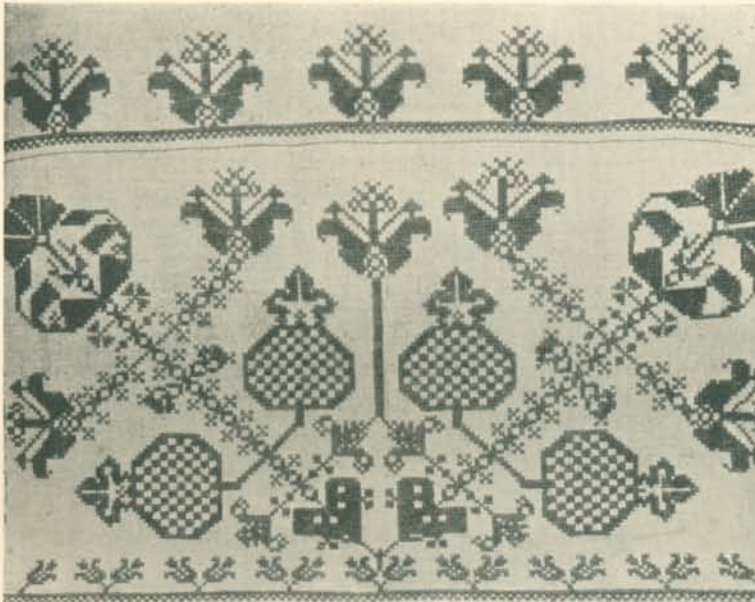
448.

449.

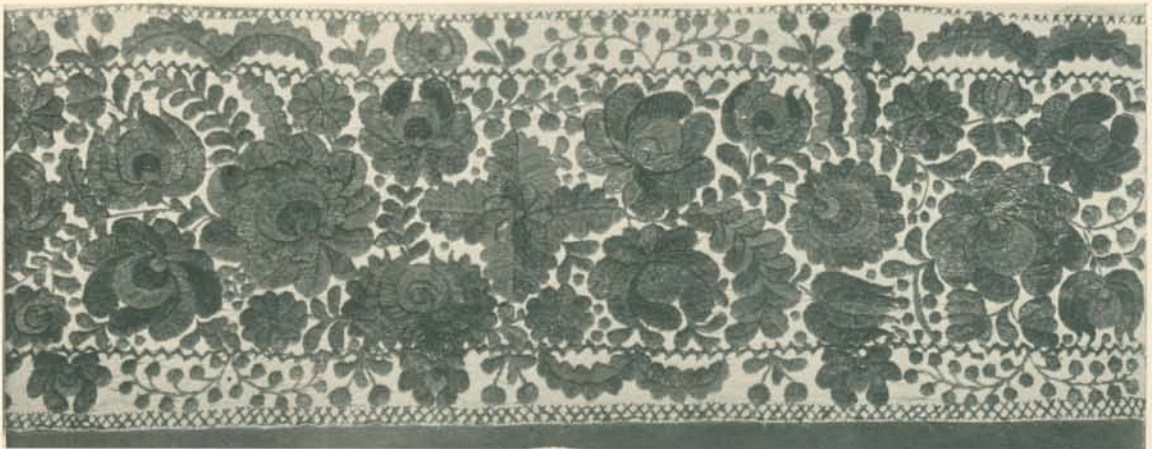
450.

451.

452.

455.

447—450. Nyitra- és pozsonymegyei főkötlők. — 451. Erdélyi keresztzemes hímzés. — 452. Nyitrai selyemhímzés. — 455. Mezőkövesdi lepedőflók (szegély).

Art paysan hongrois. — 447—450. Bonnets de femme et 451—455. broderies.